

Van september tot september

Jaarverslag IPB 2019-2020

Voorwoord

Dit is een jaaroverzicht van de activiteiten van het Interdiocesaan Pastoraal Beraad, het lekenoverlegorgaan van de Vlaamse katholieke Kerk. Onder normale omstandigheden gebeurt het IPB-overleg tijdens de trimestriële Forumbijeenkomsten en in de maandelijkse Bureauvergaderingen. Dit zijn plaatsen en tijden van ontmoeting, bemoediging en bevraging. De behandelde thema's spelen in op de actualiteit in Kerk en samenleving of op specifieke vragen en bekommernissen die door de leden of door externen gesignaleerd worden. De concrete doelstelling van een Forumbijeenkomst kan verschillen naargelang het onderwerp. Soms gaat het over informatie en visievorming, soms over het verkennen van nieuwe wegen of over het blootleggen van knelpunten en formuleren van adviezen. Deze laatste kunnen gericht zijn aan de verantwoordelijken in Kerk of samenleving, aan medechristenen of mensen uit de eigen organisaties en groepen of aan de brede samenleving. Van elk Forum leest u een kort verslagje in deze brochure. De uitgebreide versie werd gepubliceerd in ons tijdschrift Transparant.

Op pagina 9 en volgende vindt u een verslag van de andere activiteiten van het voorbije werkjaar. U krijgt ook een overzicht van de financies van 2019, een blijvende bekommernis voor de toekomst.

Natuurlijk veranderde de werking van het IPB ook door de COVID-19-maatregelen die in maart, vlak na de Forumbijeenkomst van kracht werden. De geplande jubileumviering werd uitgesteld en het overleg in het Bureau en Dagelijks Bestuur gebeurde online. Ook andere vergaderingen vonden digitaal plaats of werden geannuleerd.

In september 2020 startte het werkjaar (en de nieuwe mandaatperiode) voor het eerst in 50 jaar zonder secretariaatsmedewerker. Daardoor ontvangt u nu pas het jaarverslag van september 2019 – september 2020.

Christa Damen, voorzitter

Forumbijeenkomsten

Het IPB-Forum telde in het voorbije werkjaar 90 personen die stemgerechtigd lid zijn. Daarvan waren er 3 met een dubbelmandaat en er zijn 6 organisaties die 2 personen opgaven voor hun mandaat (slechts 1 stem). De Vlaamse bisschoppen, hun secretaris en hun woordvoerder zijn waarnemend lid. Daarnaast is er ook een waarnemend lid vanuit de CIL en vanuit 2 andere christelijke denominaties. Leden kunnen op het Forum ook geïnteresseerde gasten meebrengen. Hun aantal varieert naargelang het thema.

Forum	Aantal deelnemers	Opmerkingen
Okt '19	44	
Dec '19	50	
Mrt '20	46	Al doende kennismaken met een synodale werkvorm
Juni '20	COVID-19	Geen bijeenkomst

Een kort verslag van de Forumbijeenkomsten.

5 oktober 2019 – TPC Antwerpen

Christus leeft! Pastoraal met jongeren vandaag

Uitgangspunt vormde *Christus leeft!*, de postsynodale exhortatie die paus Franciscus schreef na afloop van de bisschoppensynode over jongeren, geloof en roeping van oktober 2018. Vier leden van jongerenbewegingen getuigden aan de hand van een of meerdere citaten uit het document die hen hadden geraakt. Hun getuigenis diende als inspiratiebron voor groepsgesprekken in vier thematische groepen.

Tine De Leeuw, coördinator van de *Sint-Michielsbeweging* in Kortrijk, vertrok vanuit wat ze *het hart van de beweging* noemde: de vriendschap met Christus en de dubbele long die dat hart zuurstof geven: de vriendschap met jongeren en de vriendschap met mensen in nood. Evenwicht vormde de rode draad in haar getuigenis. Om te vermijden dat de beweging een clubje van hooggeschoolden wordt, is de zorg voor een divers publiek

belangrijk, zowel wat betreft opleiding als geloofsachtergrond. Even belangrijk is niet te moraliseren, maar tegelijk onderwerpen aan te kaarten die jongeren en hun gedrag of mentaliteit in vraag durven stellen vanuit de relatie met Jezus. En het evenwicht tussen leuke dingen doen en tegelijk zorgen voor voldoende diepgang. Maar vooral: jongeren verantwoordelijkheid geven en tegelijk ervoor zorgen dat ze niet in de gracht rijden door voor back-up te zorgen waar nodig.

Koen Timmermans, salesiaan van Don Bosco, is actief in de jongerenwerking van de salesiaanse familie. Hij verwees naar de figuur van Don Bosco als voorbeeldfiguur om ook vandaag jongeren aan te spreken. Het leven van de stichter blijft een gedroomde inspiratiebron om jongeren – en vooral zwakke en kansarme jongeren – te laten zien wat geloof met mensen kan doen.

Anaïs Fayt, directeur van IJD – Jongerenpastoraal Vlaanderen, onderstreepte het belang van het luisteren naar jongeren om hun hart te raken met het evangelie. Ze wees ook op het belang van internationale bijeenkomsten zoals de Wereldjongerendagen, waar jongeren elkaar ontmoeten en ervaringen als leerlingen van Jezus uitwisselen. Naast een aanbod van stilte, rituelen en samen zingen en bidden zijn sociaal engagement en contact met (kans)armen kansen om het geloof te ontdekken en te verdiepen.

Werner Fierens, verbondsaelmoezenier, en **Bertrand Goethals** ploegleider zingeving van de *Scouts en Gidsen Vlaanderen* lichtten de nieuwe visietekst over levensbeschouwing toe. Werner zorgde voor een *scoutsmoedige* uitsmijter die stevig bleef nazinderen: *De christelijke erfenis is en blijft belangrijk. Vandaar deze uitnodiging: als de Kerk dat christelijke verhaal wil blijven laten klinken, zal ze haar comfortzone moeten verlaten en mensen én middelen daarvoor ter beschikking stellen.*

Zoals gebruikelijk werden de vier getuigenissen stevig herkauwd in gespreksgroepen. Elke groep kreeg twee *kanskaarten* en één *angstkaart* waarop de moderatoren aan het einde van de groeps gesprekken telkens een korte gedachte noteerden. Waar zien we kansen voor jongerenpastoraal? Waarvoor zijn we bang? In het plenum mochten alle deelnemers aan het forum één van de kansen liken. De meeste hartjes

gingen naar de tekst: *Mensen en middelen investeren in onderwijs (schoolpastoraal) en jeugdwerk (jeugdpastoraal) is investeren in de Kerk.*

Opvolging

Vraag aan de bisschoppen om iets te doen met de vraag naar investering in begeleiders van jongeren in onderwijs, jeugdbewegingen en op andere plekken.

Vraag aan IJD, Halewijn, Thomaswebsite en andere netwerkpartners om gedeeltes uit de tekst Christus leeft te ontsluiten voor jongeren.

7 december 2019 – Guimardstraat Brussel

Synodaliteit in het leven en de zending van de Kerk

Om de Forumbijeenkomst te starten werd aan de deelnemers gevraagd stil te staan bij hun ervaringen met overleg en inspraak in de Kerk. In welke groep of vergadering ervaar je dat ieders inbreng ernstig genomen wordt en beslissingen samen groeien? Waar heb je negatieve ervaringen met inspraak? Er waren duidelijk meer positieve dan negatieve ervaringen met overleg bij de aanwezigen.

Coördinator Carine Devogelaere stelde het document van de Internationale Theologische Commissie over synodaliteit voor en illustreerde het met voorbeelden uit het veld. Het Griekse *syn-hodos* betekent letterlijk samen op weg. Het is een oproep die paus Franciscus al sinds het begin van zijn pontificaat laat klinken. Over de jongerenpastoraal schrijft hij letterlijk “dat die alleen maar synodaal kan zijn; ze kan met andere woorden alleen maar tot stand komen door ‘samen op weg’ te gaan”. (Christus leeft 206)

Het document pleit voor synodale structuren en processen op alle niveaus van de Kerk. Van de bisschoppensynode in Rome tot de vergadering van de pastorale raden in bisdommen en pastorale eenheden dienen we samen te onderscheiden waar het op aankomt. Het is daarbij belangrijk om de articulatie tussen ‘allen’, ‘sommigen’ en ‘één’ voor ogen te houden. Om goed te kunnen overleggen is het nodig alle stemmen te beluisteren. Het komt er dus op aan om wegen te vinden waarop zoveel mogelijk betrokkenen kunnen participeren. Dat kan in gespreksgroepen zijn of in

bevragingen in open vergaderingen of online platforms. Het is dan aan 'sommigen' om deze gegevens zo goed mogelijk samen te brengen en daarover in gesprek te gaan. Dat gebeurt op alle niveaus van de Kerk in raden en werkgroepen. Door het Woord van God en de tekenen van de tijd samen te lezen en door ruimte te geven aan de werking van de Geest, kan een besluit groeien. Dat moet dan door de eindverantwoordelijke omgezet worden in een beslissing.

Synodaal werken vraagt van iedereen een bekering. Het houdt een attitude in waarbij het 'ik' plaats maakt voor het gemeenschappelijk belang. Het betekent ook dat ieders inbreng gewaardeerd wordt en dat in de vergadering niet enkel geluisterd wordt maar ook verdere stappen naar besluitvorming gezet worden. Zo'n werkwijze vraagt zeker ook verdere vorming.

Na de koffiepauze vertelden Severine Verhulst en Nathalie Verstraete over het synodaal proces met jongeren dat werd opgestart in Brugge. Het wil een antwoord zijn op de vraag van paus Franciscus om de jongerensynode van Rome in de lokale kerken verder te zetten. Via vijf pistes wordt contact gezocht met jongeren en hun begeleiders: parochies, scholen, jeugdbewegingen, IJD-groepen en andere jongerenbewegingen. Aan jongeren wordt gevraagd wat ze aan de bisschop en zijn medewerkers willen vertellen en wat ze van hen verwachten. Deze input wordt gebundeld en op een open beraad per piste ter sprake gebracht. Pas nadat ook deze inbreng verwerkt is, zullen hieruit beleidslijnen onderscheiden worden.

Voorzittersverkiezing

De vergadering van 7 december 2019 bevestigde het voorzitterschap van Christa Damen unaniem voor een nieuwe mandaatperiode van 4 jaar.

Opvolging

De antwoorden van de korte bevraging over positieve en negatieve ervaringen met overleg werden verwerkt. Good practices en pijnpunten vormden het uitgangspunt voor het volgende Forum.

Proeven van Gemeenschappelijke Onderscheiding

Tijdens deze bijeenkomst gingen de leden aan de slag met een concrete manier om synodaal op weg te gaan. Geheel in de lijn met het verlangen van paus Franciscus, koos het IPB ervoor om kennis te maken met de biddende onderscheidingsweg van Ignatius van Loyola, stichter van de jezuïeten. Het werd een *learning by doing* bijeenkomst met enkele basiselementen van de Geestelijke Oefeningen in groep (GeOS).

Het uitgangspunt was het IPB zelf en de vraag hoe dat vruchtbaar kan zijn en blijven voor de Kerk en de samenleving. Met een Bijbeltekst en de vraag welke vruchten we zien en waar we van dromen werden de deelnemers eerst een half uur de stilte in gestuurd en deelden ze daarna in kleine groep. Zo luisterden ze als het ware samen naar de Geest in de stilte en in elkaar. Datzelfde luisteren werd daarna verder gezet in de grote groep. Begeleiders van het gebeuren waren Bart van Emmerik, jezuïet en verantwoordelijke voor GeOS in Vlaanderen-Nederland en Hilde Van Linden, stafmedewerker van het Platform Ignatiaanse spiritualiteit. Zij gaven aan het einde van de voormiddag ook kort wat achtergrond en inzicht in het proces van gemeenschappelijke onderscheiding.

Opvolging

Het is aan het Bureau van het IPB om inhoudelijk verder te werken met de vruchten van deze voormiddag en ze op te nemen in de reflectie over de toekomstige werking van het IPB.

Deze bijeenkomst was de laatste gewone Forumvergadering voor de huidige leden. Hun mandaat loopt in juli ten einde en de juni-bijeenkomst zou een feestelijke ontmoeting zijn naar aanleiding van 50 jaar IPB.

Een pandemie met het COVID-19-virus besliste daar anders over. De viering werd met 1 jaar uitgesteld.

Bureauvergaderingen

Het IPB-Bureau telt een 20-tal leden waarvan 8 van rechtswege lid zijn: de kardinaal, de bisschop referent, de secretaris en de woordvoerder van de Bisschoppenconferentie, de vertegenwoordiger vanuit ELF, de voorzitter en de ondervoorzitter en de coördinator. De andere leden werden door het Forum gekozen of gecoöpteerd door het Bureau. Mgr. Luc Van Looy werd als referent voor het IPB opgevolgd door mgr. Koen Vanhoutte.

Het IPB-Bureau kwam maandelijks samen tot in maart de lockdown werd afgekondigd. In mei en juni werden online vergaderingen gehouden. De vergadering van oktober vond plaats in Mechelen op het aartsbisdom in aanwezigheid van kardinaal De Kesel.

Elke bijeenkomst begint met een gebedsmoment waarna het verslag van de vorige vergadering wordt goedgekeurd en opgevolgd en het secretariaatsverslag en het verslag van het Dagelijks Bestuur worden besproken. Dan volgt een voorbereiding en/of evaluatie van de Forumbijeenkomst. Andere vaste agendapunten zijn: nieuws uit de Bisschoppenconferentie en een actualiteitenronde waar ieder lid kan inbrengen wat in de voorbije maand is opgevallen in Kerk en wereld. Daarnaast wordt de agenda bepaald door onderwerpen aangebracht door de leden.

Zowel het project IPB TOEKOMST als Space for Grace (zie verder) kwamen regelmatig ter sprake tijdens de vergaderingen. Ook voorstellen van de werkgroep die de viering van 50 jaar IPB voorbereidde, werden besproken.

In februari reflecteerde het Bureau over het eigen functioneren aan de hand van de taakomschrijving in het Reglement Inwendige Orde en de operationele doelstellingen. Ook de antwoorden op de bevraging van de leden werden meegenomen in dit gesprek.

In de vergadering van maart zou Josian Caproens komen vertellen over de synodale weg die de Duitse Kerk gaat. Deze bijeenkomst werd echter afgelast omwille van de COVID-19-bepalingen. Ook het jaarlijkse vakantiebureau kon niet doorgaan om dezelfde redenen.

Dagelijks Bestuur en secretariaat

Het Dagelijks Bestuur kwam 9 keer samen waarvan tweemaal online. Naast de lopende zaken werden de projecten opgevolgd en ging er ook tijd naar de herschikking van een aantal activiteiten zoals de viering van het jubileum. Er werd geprobeerd om het impact van COVID-19 te beperken.

Gezien het DAC-statuut werd opgeheven en gezien de beperkte financiële middelen liep het contract met de voltijdse secretariaatsmedewerker Nicole Vermeulen af eind augustus. De afscheidsviering werd uitgesteld omwille van de coronabeperkingen.

Project IPB TOEKOMST

Tijdens dit tweede projectjaar zette Ria Vercamer haar onderzoekswerk verder. Naast een uitgebreid historisch overzicht gebaseerd enerzijds op schriftelijke bronnen en anderzijds op diepte-interviews, werd een bevraging gehouden bij de huidige IPB-leden. Die omvatte zowel een evaluatie van de werking als vragen met betrekking tot de toekomst. Ria Vercamer interviewde ook alle bisschoppen betrokken bij het IPB.

De onderzoekster wordt hierin bijgestaan door een stuurgroep die bestaat uit: Dries Bosschaert (onderzoeker Kerkgeschiedenis en Theologie KUL), Christa Damen (voorzitter IPB), David Godecharle (stafmedewerker bisdom Antwerpen), Jacques Haers (professor Systematische Theologie KUL), Koen Vanhoutte (hulpbisschop Vlaams-Brabant en Mechelen) en Carine Devogelaere (coördinator IPB).

Het onderzoeksrapport verwachten we in januari 2021. Het zal uit drie delen bestaan: het verleden met 50 jaar geschiedenis, het heden en de toekomst.

Met de elementen over de toekomst die zij verzamelt uit de bevraging en de interviews zal het Bureau verder nadenken over de rol en het profiel van het IPB in de toekomst.

Het internationaal karakter van dit project werd sterk gehypothekeerd door de pandemie. De studiebijeenkomst van het ELF ging niet door en de netwerking draaide op een laag pitje.

Project Space for Grace

Raf Lust werd door het IPB aangeworven als projectmedewerker van het innovatieplatform Space for Grace. Hij werkt samen met het Academisch Centrum voor Praktische Theologie van de KU Leuven, Hefboom vzw en Porticus België als filantropische stichting. Deze laatste is de verstrekker van de financiële middelen en staat mee in voor de uitwisseling met Nederland en Duitsland waar eenzelfde project loopt.

Een projectoproep om vernieuwende ideeën op het spoor te komen die de vitaliteit van geloofsgemeenschappen kunnen verhogen, werd op 13 november 2019 gelanceerd. De projecten kunnen zich situeren op verschillende domeinen: diaconie en engagement in de samenleving, geloofsverkondiging of gemeenschapsopbouw, communicatie, vrijwilligersbeleid of strategische planning. De geselecteerde projecten zullen financiële ondersteuning ontvangen en worden uitgenodigd om deel te nemen aan een *learning community* om ervaringen uit te wisselen en expertise te delen.

De lancering gebeurde via Kerknet en met een mailing aan 6000 medewerkers van KERK&leven. Ook alle IPB-leden ontvingen de oproep via mail.

De tijdslijn zag er zo uit:

- 15 november 2019 tot 15 januari 2020: indienen projecten.
- 6 maart 2020: jurybijeenkomst met eindbeoordeling en selectie van de projecten.

18 projecten werden geselecteerd en verder begeleid.

Meer info is te vinden op www.spaceforgrace.be.

Communicatie

Kerknet

Na elke Forum verschijnt een artikel in de nieuwsbrief van Kerknet waarin een verslag wordt gegeven van de bijeenkomst.

Transparant

In het trimestrieel tijdschrift Transparant schreef de voorzitter in haar editoriaal over de actualiteit en werd telkens een verslag opgenomen van het voorbije Forum. In juli werd het nummer volledig gewijd aan Space for Grace.

Het interview aan de achterkant gaf het woord aan:

- Een voorstelling van de exhortatie *Christus leeft*
- Het jaarrapport van de katholieke kerk in België 2019
- De aankondiging van de jubileumviering
- Een project door Space for Grace begeleid: Zoekpunt dekenaat Genk

Het tijdschrift wordt gratis bezorgd aan leden, oud-leden en geïnteresseerden (1700 exemplaren) en bovendien worden omslagen met meerdere exemplaren bezorgd aan 65 groepen en organisaties die het dan verder verspreiden.

Andere activiteiten en gebeurtenissen

Werkgroepen

Voorbereiding viering 50 jaar IPB

In een aparte werkgroep werd het jubileum van 50 jaar IPB voorbereid. Er waren 3 fysieke bijeenkomsten en daarna digitaal overleg. Het format en programma van de viering werden vastgelegd, de uitnodiging werd met Transparant verzonden. Toen duidelijk werd dat de viering voorlopig niet kon doorgaan, werd een nieuwe datum voorgesteld: 5 juni 2021.

Leden van de werkgroep zijn Christa Damen, Carine D'hondt, Heidi De Clercq, Tony De Jans, Hans Demoen, Luc Devisscher, Carine Devogelaere, Saskia van den Kieboom en Ilse Van Gorp.

Vorbereidingsgroep Symposium Parochie en Ambt

Naar aanleiding van de publicatie van de boeken *Als God renoveert* van James Mallon en *Te weinig priesters... en nu?* van Alphonse Borrás nam de uitgeverij Halewijn het initiatief om met enkele partners een studiedag/minisymposium te organiseren over kerkvernieuwing. Een ad hoc werkgroep werd samengesteld en vergaderde op 3 september 2019 en op 21 januari 2020. Een evaluatiemoment werd gehouden op 30 april. Leden van deze groep: Toon Osaer vanuit Halewijn, Stijn Latré, Luc Braeckmans, Gilke Gunst en Nynke van Uffelen vanuit UCSIA, Marc Steen vanuit het Academisch Centrum Praktische Theologie KUL, Stijn Vandenbossche vanuit de Interdiocesane Commissie voor Catechese, Christa Damen en Carine Devogelaere vanuit het IPB.

Op 18 augustus werd met dezelfde partners (behalve Halewijn) opnieuw vergaderd. Daar werd afgesproken om in februari 2022 opnieuw samen een studiedag te organiseren.

Symposium Parochie en Ambt – UCSIA 2 maart 2020

Het symposium *Parochie en Ambt - Tussen renovatie en innovatie* dacht na over nieuwe mogelijkheden en kansen voor parochies. In de voormiddag werd gereflecteerd over 2 boeken. *Als God renoveert* is van de hand van James Mallon, een Canadese priester die wereldwijd bekend werd door zijn inzet voor parochievernieuwing en leiderschapsondersteuning. In *Te weinig priesters... en nu?* analyseert Alphonse Borrás, vicaris-generaal van het bisdom Luik, de complexe problematiek en nodigt hij uit tot dialoog met alle betrokkenen. 's Namiddags konden de ruim 150 deelnemers kiezen voor één van de vier gesprekstafels: buitenlandse priesters, sacramenten-pastoraal, gelaagd ambt en synodaliteit & gemeenschap.

Deelname aan CIL-bijeenkomsten en aan het Europees Lekenforum

Er was in het voorbije werkjaar geen deelname aan de bijeenkomsten van de Franstalige zusterorganisatie CIL.

De geplande studiebijeenkomst van het ELF werd afgelast door COVID-19.

Lidmaatschap van en medewerking met andere organisaties

Het IPB is lid van de adviesraad van KADOC die jaarlijks vergadert.

Het IPB is lid van de Algemene Vergadering van het CCV.

Financies

De jaarrekeningen volgen het boekhoudkundig jaar van 1 januari tot 31 december. Hier geven we een overzicht voor 2019.

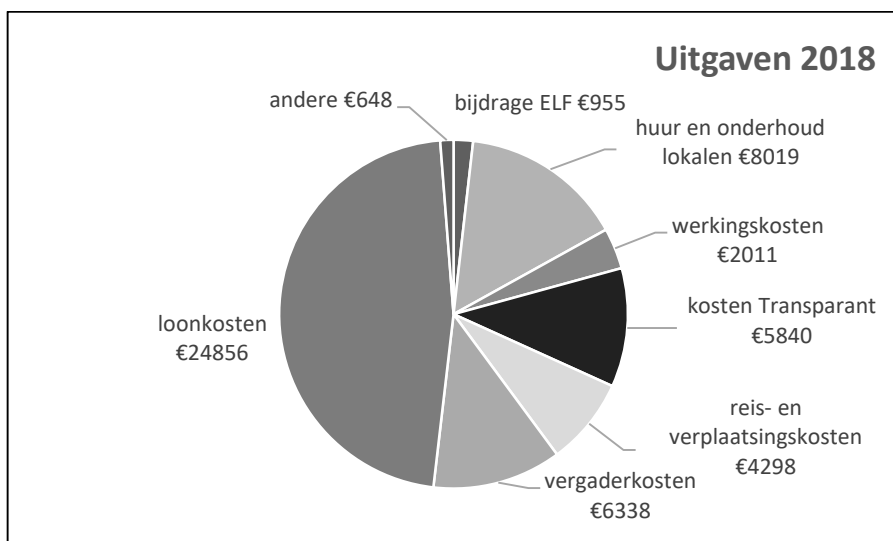
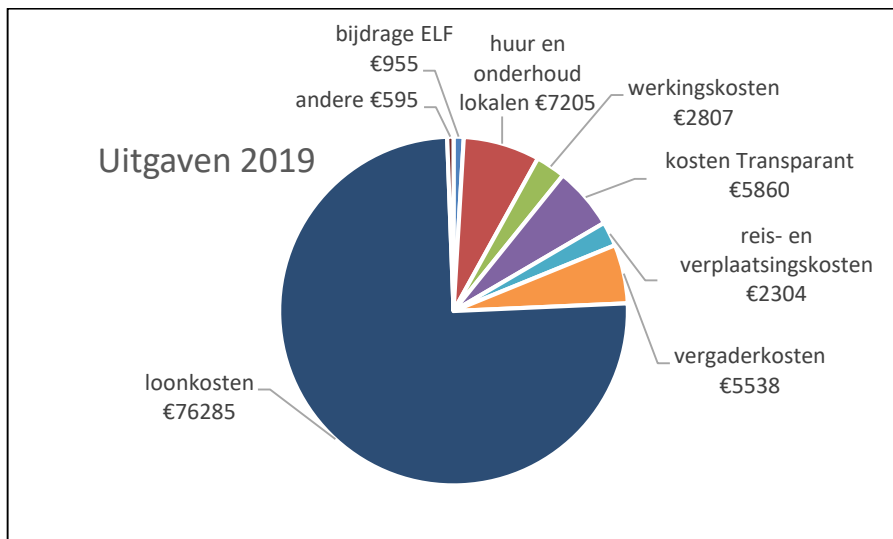
Uitgaven	101.550 euro
<u>Inkomsten</u>	<u>29.202 euro</u>
Saldo	72.348 euro

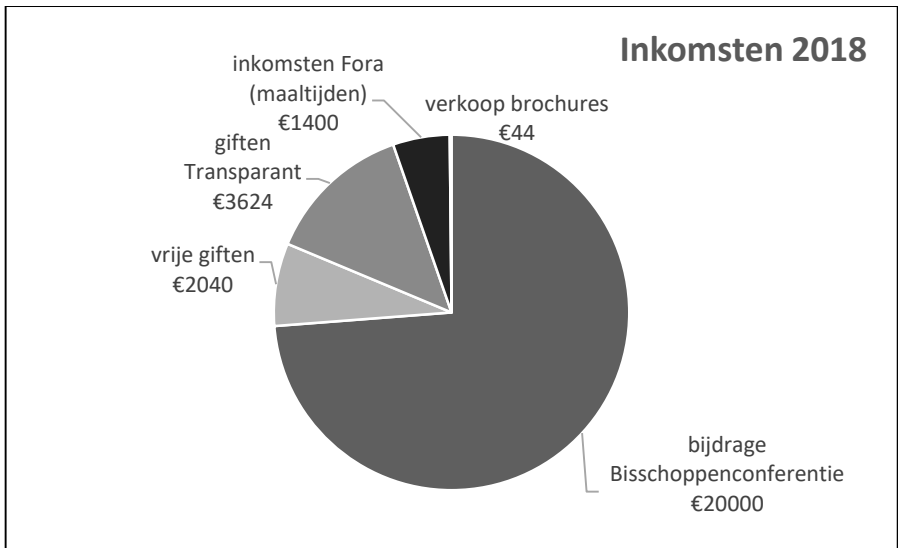
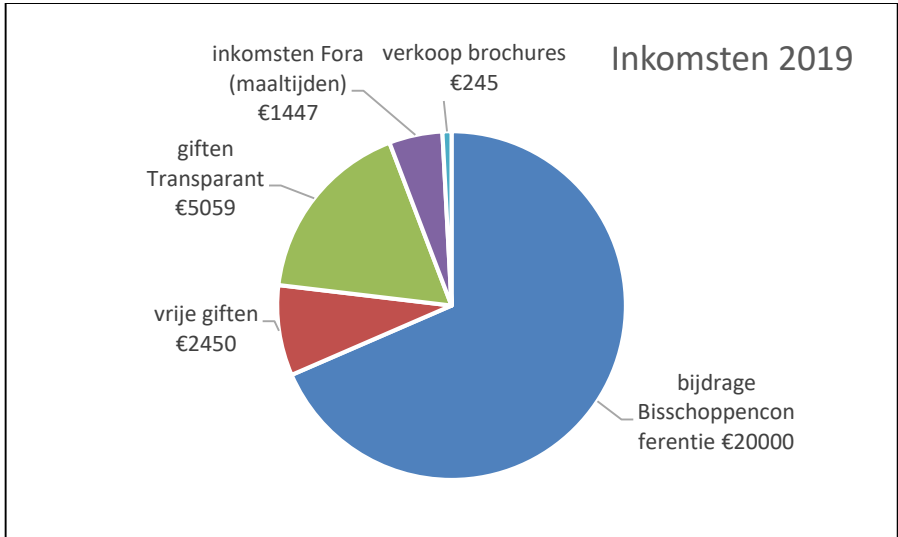
De inkomsten zijn gestegen met meer dan 5% maar de uitgaven verdubbelden tegenover 2018. Dit is te wijten aan het loon van de secretariaatsmedewerker van wie het DAC-statuuut op 1 september 2018 een einde nam. Haar loonkosten kwamen tijdens haar opzegperiode volledig ten laste van het IPB.

Het tijdschrift Transparant wordt gratis verspreid maar er is jaarlijks een oproep om hiervoor en voor de werking van het IPB een gift te doen. In 2019 ontvingen we 800 euro te weinig om de kosten te dekken.

De reis- en verplaatsingskosten van de secretariaatsmedewerker en de coördinator worden vergoed. Deze kosten worden ook terugbetaald aan de voorzitter die als vrijwilliger verder geen vergoedingen ontvangt.

Zoals zichtbaar wordt op de grafieken, heeft het IPB naast de bijdrage van de Bisschoppenconferentie jaarlijks ook de financiële steun van giften nodig om rond te komen.

Interdiocesaan Pastoraal Beraad
Guimardstraat 1, 1040 Brussel
www.ipbsite.be, ipb@interdio.be